

Nr 842

Av fru Myrdal, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 171, angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m.*

Vid planerandet av den genomgripande moderniseringen av de gymnasiala skolorna hade vederbörande utredningsorgan förutsatt att den pedagogiska personalen skulle kunna sammansättas och utnyttjas på ett betydligt mer flexibelt sätt än hittills. Vid tillämpningen av friare studiesätt skulle inte arbetsfördelningen behöva vara lika hårt bunden till klasstimmar som i det nuvarande gymnasiet. En vidgad tillämpning av systemet med varierande klasstorlek skymtar t. o. m. i framtidsbilden.

I viss mån kan givetvis önskemålen om friare arbetsfördelning tillgodoses inom ramen för de lärartjänster, som propositionen 1964: 171 räknar med. För vissa timmar i vissa ämnen kan två eller tre klasser sammanslås till en storklass, där endast en lärare har ansvar för presentationen av ett visst avsnitt av lärokursen, medan den andras eller de andras tjänstgöringskyldighet utnyttjas för efterföljande grupphandledning.

Icke minst mot bakgrunden av den existerande lärarbristen vill det dock synas som skulle även ett system med assistans av andra än utbildade lärare vara värt att i större utsträckning genomföras. 1960 års gymnasieutredning säger härom (15. 2. 6. 4): "Nya och okonventionella metodiska grepp måste användas om resurserna skall räcka till." Därvid borde en metod med assistenter beaktas. Ett förslag om sådan tjänstgöring av assistenter har också något närmare utformats av gymnasieutredningen (GU), ehuru närmast för de tekniska och ekonomiska ämnena. Enligt detta skulle en differentiering av läraruppgifterna kunna ske så att lärare med utbildning för i första hand lektorstjänst reserveras för mer krävande undervisningsuppgifter, medan organiserandet av laborationer och räkneövningar kan anförtros en assistent med mindre omfattande utbildning. GU förordade emellertid att assistenttjänster prövas även i andra ämnen. Dessutom ströks starkt under bibliotekariers utnyttjande även för pedagogiska arbetsuppgifter, vilka alltså skulle kunna fördelas mellan lärare och bibliotekarie. Även för biblioteken räknar man med behovet av assistenter, ehuru därvidlag intet utsagts om deras utnyttjande vid studiehandledning.

GU hade närmast föreslagit att frågan om assistentanställningar skulle bli föremål för överväganden och förslag av lärarutbildningssakkunniga (LUS). Denna utredning har dock redan i sitt yttrande tagit ståndpunkt till förmån för en dylik lösning (prop. 1964: 171, s. 465). Det synes också rimligt att man omedelbart söker vinna erfarenhet av ett dylikt system genom att utnyttja personal som redan kan stå till förfogande, innan man

lägger upp en plan för utbildning till dessa ännu i stort sett oprövade befattningar.

Det är även värt att notera att skolöverstyrelsen yttrat sig mycket positivt i saken. SÖ anser "att assistenterna bör införas som en permanent del av gymnasiernas personal samt att deras användning bör försöksvis prövas även i andra ämnen än de tekniska för att minska behovet av fullt utbildade lärare" (prop. 1964: 171, s. 465).

Möjligheten att överföra vissa arbetsuppgifter eller arbetsmoment till annan personal har ju tillvaratagits på många områden, t. ex. en ökad användning av paramedicinsk personal i sjuk- och hälsovård.

I propositionen 1964: 171 synes de angivna möjligheterna till ett nytt grepp på den pedagogiska personalens sammansättning ha kommit att skjutas undan. Detta kan vara en följd av att vissa uppgörelser träffats med lärarorganisationer och kommunförbund, innan ännu generalplanen för de gymnasiala skolorna gått igenom riksdagens prövning. I överenskommelsen av 14 oktober 1964 angående anställnings- och avlöningsvillkor behandlas endast skolledare och lärare. Vid överläggningar med kommunförbunden säges enighet ha uppnåtts om omfattningen av bibliotekspersonalen och institutionsteknikerna, medan ingenting utsäges om assistenter. Som riktpunkt skulle en skola om ca 800 elever i gymnasium och/eller fackskola ha 1/2 bibliotekstjänst och minst en tjänst för institutionstekniker. Dessa förslag ligger till grund för Kungl. Maj:ts beräkningar om kostnader och statsbidrag.

Utan att vilja här hävda att behovet av fullt utbildade bibliotekarier skulle vara större än det angivna, måste man konstatera att en halv personalkraft icke på långt när kan vara tillräcklig med hänsyn till den målsättning som gjorts. Uppgifterna skulle ju vara, utom de sedvanliga biblioteksuppgifterna, att avsevärt avlasta arbete från lärarna. Bilden av en halv person för 800 ungdomar ter sig särskilt orimlig när man påminner sig att GU sagt att bibliotekarien skulle "fylla en viktig funktion i samband med konsultationer åt elever som ägnar sig åt individuella arbetsuppgifter" (15. 3. 1. 2). För detta arbete liksom för handledning av gruppstudier i anslutning till biblioteket skulle däremot säkert någon eller några biblioteksassistenter kunna vara till nytta. De liksom de med dem jämfällbara lärarassistenterna skulle därvidlag kunna avlasta huvudläraren och ämneslärarna en del arbete och komplettera den studie- och erfarenhetsbakgrund som de ordinarie lärarna besitter.

Då gymnasiereformen skall genomföras — och för fackskolorna torde i tillämpliga delar samma resonemang kunna föras — synes tiden vara inne att i ansenlig mån, och närmast i stället för anlitaandet av för lärartjänst icke utbildade personer på lärartjänster, pröva ett system med assistenter såväl till lärare som till bibliotekarier i ett flertal ämnen men givetvis all-

tid under huvudlärarens överinseende och enligt den planering han är ansvarig för. Såväl inrättandet av tjänster som arvodesbefattningar och timtjänstgöring synes böra komma i fråga. Därigenom kan troligen en lokalt befintlig arbetskraftsreserv mången gång bringas i aktivitet, t. ex. från kategorien gifta kvinnor med viss, icke utnyttjad utbildning. Även för studerande, som icke meriterat sig för läraryrket och som eventuellt inte heller önskar ifrågakomma som aspiranter, synes det vara mer rationellt att de infogas på assistentposter än som nu ofta ges ansvaret att upprätthålla lärartjänst.

Förslaget om vidgad möjlighet att anställa lärar- och biblioteksassistenter synes inte behöva rucka på beräkningen av den kvantitativa omfattningen av de gymnasiala skolornas personalbehov och icke heller på ramen för de i prop. 1964:171 beräknade kostnaderna. Kungl. Maj:t bör genom skolöverstyrelsens försorg utarbeta sådana förslag om lärar- och biblioteksassistenter, att de må kunna i vanlig ordning infogas i budgetförslaget för de nya gymnasiala skolformernas första verksamhetsår, 1966/67.

Aberopande det anförda hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att gymnasier och fackskolor må beredas möjlighet att anställa lärar- och biblioteksassistenter i anslutning till genomförandet av gymnasiereformen och det definitiva genomförandet av den nya fackskolan.

Stockholm den 11 november 1964

Alwa Myrdal

Nr 843

Av herr Nilsson, Hjalmar, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 176, angående handläggningen av frågor om lokala trafikföreskrifter m. m.

(Lika lydande med motion nr 1039 i Andra kammaren)

Stockholm den 10 november 1964

Hjalmar Nilsson

Torsten Bengtson

V. Wikner
